

Рюриками. Встановлення монархії династії Рюриковичів – це не просто зміна влади. Потрібно було змусити все вільнолюбне населення України–Руси забути, що півтори тисячі років до Рюрика князів обирали щорічно. Змусити згодитися на успадкування влади. Інакше кожен рід міг зробити з князем те, що древляни з Ігорем. Рюрикам вдалося досягти мети з допомогою терору та християнської церкви.

Не слід розглядати становлення нації як одномоментний акт. Ми всі були свідками Революції Гідності, коли українці відчули відповідальність і гордість за свій народ. Але ж ми пам'ятаємо і Помаранчеву революцію, яка дала можливість обивателям відчути себе громадянами, а населення – народом (якого, правда, вожді віддали в розпорядження кримінальним елементам). А перед цим був 1918 рік і сподівання українців, потоптані армією Муравйова. А ще була Визвольна війна під проводом Б. Хмельницького, яка хоч і не привела до самостійності нації, але й не дала можливості викреслити українців зі списку націй світу. Так от всі ці спроби були спробами відновити повноцінність української нації як рівної серед інших народів. А сформувалась українська нація (політична) з етнічних племен, яких об'єднали руси під проводом царя Орія у середині VII ст. до н.е. в державу Русь. І ця держава проіснувала від Орія послідовно у вигляді:

– монархії династії Оріїв (з середини VII ст. до н.е. до 575 р. до н.е.) зі столицею в м. Голуні, потім (з 625 р. до н.е.) в м. Києві;

– демократичної родоплемінної держави, в якій кожного року обирали старшого князя (з 575 р. до н.е. до 270 р), де столицею могло бути будь-яке селище, де мешкав обраний князь (в т.ч. і в Сурожі з 423 р. до н.е.), а назва держави іноді змінювалася, в залежності, головним чином, від назви племені, з якого походив старший князь;

– Антського союзу племен – держави з попереднім устроєм, але підсиленою владою старшого князя (з 270 р. до захоплення влади Рюриком);

– Київської Русі – монархії династії Рюриків з постійною столицею в м. Києві.

Українці – спадкоємці прадавньої культури русів (як племені, так і спільноти). Все-таки, потрібно віддати належне духовним провідникам нації, які, не маючи змоги оборонитися (і, щоб не розчинитися русам «средирусских»), стали ідентифікувати себе українцями, після того, як назву руси привласнили собі сусіди. Так, ми і сьогодні – руси. Але заявляти це сьогодні, не маючи згуртованості і, відповідно, сильної держави – це дати в руки Росії додаткові можливості відновити імперію в межах колишнього Радянського Союзу.

Список використаних джерел

1. Велесова книга: Легенди. Міти. Думи. Скрижалі буття українського народу / Упорядн. Яценко Б. І. – Індоевропа. – 1995 р. – кн.1–4.
2. Білоусько О. А. Україна давня: Євразійський цивілізаційний контекст. Карті, таблиці, ілюстрації: посібник для вчителя. – К.: Генеза, 2002. – 272 с.
3. Наливайко С. С. Етнічна історія Давньої України. – К.: Світанок, 2007. – 624 с.
4. Режим доступу: <http://spadok.org.ua/tavriya/zagadky-glybyn-chornogo-morya>
5. Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BB%D0%BB%D1%96%D1%80%D1%96%D0%B9%D1%86%D1%96>

6. Шпот О. С. Більське городище на Сумщині – столиця царя Орія // Сіверянський літопис. – 2012. – №5. – С.121–126.

7. Шпот О. С. Про передумови виникнення козацтва // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні : Зб. наук. праць / О. М. Титова (відпов. ред.), Біляєва С. О., Виноградська Л. І. [та ін.]; Наук.-досл. центр «Часи козацькі», Укр. т-во охорони пам'яток історії та культури, Істор.-культ. ас-ція «Україна – Туреччина», Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України, Нац. істор. б-ка України, – К.: Центр пам'ятокознавства НАН України і УТОПІК, 2016. – Вип.25. – 622 с. – (Серія : «Бібліотека «Часи козацькі»).

8. Шпот О. С. До питання про формування українського етносу // Науковий журнал «Українознавець». – Львів: 2018. – Вип.18. – С.70–75.

References

1. Velesova knyha: Legendy. Mity. Dumi. Skryzhali buttja ukrai'ns'kogo narodu / Uporjadn. Jacenko B. I. – Indojevropa. – 1995 r. – kn.1–4.

2. Bilous'ko O. A. Ukrai'na davnja: Jevrazijs'kyj cyvilizacijnyj kontekst. Karty, tablyci, iljustracii': posibnyk dlja vchytelja. – K.: G'eneza, 2002. – 272 s.

3. Nalyvajko S. S. Etnichna istorija Davn'oi' Ukrai'ny. – K.: Jevshan zillja, 2007. – 624 s.

4. Rezhym dostupu: <http://spadok.org.ua/tavriya/zagadky-glybyn-chornogo-morya>

5. Rezhym dostupu: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BB%D0%BB%D1%96%D1%80%D1%96%D0%B9%D1%86%D1%96>

6. Sspot' O. S. Bil's'ke gorodyshhe na Sumshhyni – stolycja carja Orija // Siverjans'kyj litopys. – 2012. – №5. – S.121–126.

7. Sspot' O. S. Pro peredumovy vynyknennja kozactva // Novi doslidzhennja pam'jatok kozac'koi' doby v Ukrai'ni : Zb. nauk. prac' / O. M. Tytova (vidpov. red.), Biljajeva S. O., Vynogrods'ka L. I. [ta in.]; Nauk.-dosl. centr «Chasy kozac'ki», Ukr. t-vo ohorony pam'jatok istorii' ta kul'tury, Istor.–kul't. as–cija «Ukrai'na – Turechchyna», In–t movoznavstva im. O. O. Potebni NAN Ukrai'ny, Nac. istor. b–ka Ukrai'ny, – K.: Centr pam'jatkoznavstva NAN Ukrai'ny i UTOPIK, 2016. – Vyp.25. – 622 s. – (Serija : «Bibliotечka «Chasy kozac'ki»).

8. Sspot' O. S. Do pytannja pro formuvannja ukrai'ns'kogo etnosu// Naukovyj zhurnal «Ukrai'noznavec'». – L'viv: 2018. – Vyp.18. – S.70–75.

Shpotj O. S., candidate of engineering's sciences (Ukraine, Kyiv), shpotj@gmail.com

About place of Tripil'skoy culture in the process of forming of Ukrainian nation

In the article lights up the question of ancient history of Ukraine, ethnic origin of creators of the Tripil'skoy culture and its place, in the process of becoming of ethnic basis of Ukrainian nation.

Keywords: rusi, illiryjci, ariasy, kimmeriyjci, skivy, anty.

* * *

УДК [94:329.78](477.83/.86))(092)«1900/1917»(092)

Книгиницька О. В.,
здобувач кафедри нової та новітньої історії
України ім. М. Грушевського, Львівський
національний університет ім. І. Франка
(Україна, Львів), knyhyntyska81@ukr.net

ОЛЕНА СТЕПАНІВ У МОЛОДІЖНОМУ РУСІ ГАЛИЧИНИ ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Представлено участь О. Степанів у громадському житті Галичини початку ХХ ст., діяльність якої сформувалася під впливом родинного священничого середовища, українських суспільно-політичних процесів, які відбувалися у Львові в учнівських і студентських колах, товариствах «Пласт» та «Сокіл-Батько». Звернуто увагу на участь молодих українських жінок у феміністичних процесах. Визначальними у молодіжному русі стали парамілітарні організації національного типу.

Ключові слова: Олена Степанів, «Пласт», «Сокіл-Батько», парамілітарні організації.

Формування суспільно-політичних поглядів Олени Степанів, відомої галицької діячки і вченої, відбувалося у галицькому священничому середовищі. Ця суспільна верства на рубежі XIX–XX ст. пов'язувала себе з українським національно-визвольним рухом, а конституційний лад Австро-Угорщини відносно сприяв розвитку української національної самосвідомості [1; 2]; український національно-визвольний рух ув'язувався з іншими автономістичними тенденціями численних народів імперії [3; 4].

Визначальну роль у формуванні поглядів молодшої О. Степанів відіграло родинне коло, а згодом роки навчання у Львові та перший молодіжний громадський досвід.

Батько Олени Степанів отець Іван був ініціативним душпастирем. Організував у селі читальню «Просвіти», передавши їй багато власних книжок, передплачував газети «Зоря» і «Діло»; докладав зусилля для побудови церкви. І. Степанів відомий також тим, що захищав права селян від утисків місцевого пана-землевласника, який навіть подав на нього скаргу до суду [5, с. 4].

Впливав на формування світогляду Олени і старший брат Ананій (1890–1919), який був студентським активістом, брав участь в діяльності національного спортивного товариства «Сокіл». Ананій Степанів заснував у рідному Вишнівчику філію «Сокола» та організував сільську молодь.

У десятирічному віці Олена Степанів склала вступний іспит до Першої дівочої школи ім. Шевченка у Львові. Навчалася добре, виявляла зацікавлення до Львова і міського життя. Відомо, що часто відвідувала редакцію гумористично-сатиричного журналу «Комар», де працював редактором брат матері Іван Кунцевич; тут же ж спостерігала за роботою маляра-карикуриста Яківа Струханчука.

У школі віддавала перевагу спорту, танцям, літературі, мистецтву. Відвідувала малі вечорниці, які відбувалися у домі «Руської бесіди» (пл. Ринок, 10). У шкільні роки багато читала, і саме в цей період визріла мрія – присвятити себе вчительській праці [6, с. 3].

У 1910 р. О. Степанів вступає до семінарії Українського педагогічного товариства, де одразу бере участь у виданні журналу «Життя». У гуртку Українського педагогічного товариства займалася самоосвітою, поглиблюючи свої знання з історії українського народу, літератури, економіки, соціології та ін. У цій структурі вона була єдиною дівчиною у товаристві хлопців. У цей же період займається формуванням власної бібліотеки [5, с. 5].

Із виникненням у 1912 р. у Львові «Пласту» О. Степанів залучається до роботи у цій організації. Діяльність «Пласту» у Львові зв'язувала український рух старшокласників та студентів вищої школи з європейськими молодіжними традиціями початку XX ст. [11, с. 9–15]. Спочатку у Львові діяли «пластові» гуртки Івана Чмоли, Олександра Тисовського, Петра Франка, а згодом вони об'єдналися. Пластуни активно займалися військовим вишколом. У «Пласті» вона знайомиться з майбутніми соратницями по військовій боротьбі Гандзєю Дмитерко, Савиною Сидорович, Марією Якимович, Іванною Дикою та ін. У цей період у львівському «Пласті» формувалися і майбутні діячі національно-визвольного руху Іван Чмола, Роман Сушко, Ярослав Чиж, Степан Дувал та ін. [5, с. 6].

Одночасно із участю у «Пласті» О. Степанів також відвідувала осередок «Сокола-Батька» (знаходився в будинку українського страхового товариства «Дністер», вул. Руська, 20).

О. Степанів відвідувала також лекції Товариства наукових викладів ім. Петра Могили.

Біографи О. Степанів відзначають, що заняття спортом виробляло у дівчини відвагу, будило почуття свободи [5, с. 6].

Після успішного закінчення семінарії О. Степанів екстерном склала іспити за гімназію, що давало їй можливість вступу до університету. У 1912 р. вона стає студенткою Львівського університету [7], де вивчає історію і географію.

В університеті вона вступила до Українського студентського союзу, «Академічної громади», «Просвітнього кружка», «Студентського союзу ім. Драгоманова». Про цей період О. Степанів згадувала: «Я не тратила хвилини часу, кожний день від вчасного ранку до пізньої ночі мав свій поділ годин, якого я точно придержувалася. Працювала я тоді повнотою моїх молодечих сил і не чула втоми. Все для мене було гарне, цікаве, варте життя і пізнання. Прегарний був світ і життя в моїх очах» [5, с. 7].

У час навчання в семінарії та університеті великий вплив на О. Степанів мали її педагоги: Андрій Алиськевич (1870–1949) – педагог і організатор; Микола Мельник (1875–1954), ботанік, дійсний член НТШ; Степан Томашівський (1875–1931), історик, публіцист, політик; Степан Рудницький (1877–1937), визначний географ, Михайло Грушевський, відомий історик і організатор студентського наукового гуртка [9]. Серед улюблених вчителів також Іван Боберський (1873–1947), організатор сокільсько-січового руху в Галичині та Константина Малицька (1872–1947).

В університеті О. Степанів займалася навіть полоністикою, відвідуючи лекції професора Г. Бігеліядена. «Політичні дискусії, ведені ним після лекцій виробляли в нас чимраз ясніший погляд на польсько-українські відносини в Галичині», – згадувала пізніше О. Степанів [8, с. 3].

У період навчання О. Степанів в університеті загострилася міжнародна обстановка на Балканах. Це активізувало політичні позиції молоді, зайнятих у товариствах «Просвіта», «Січ», «Сокіл», «Пласт» та вело їх до формування парамілітарних організацій [10, с. 21–33].

У 1912 р. на нараді жіноцтва у залі «Сокола-Батька» О. Степанів виступала на секції студенток і говорила про участь жінок у політичному житті, про їхню працю у випадку війни. Жіночий комітет закликав збирати кошти на потреби України: «Надаймо клич «Гріш на потребу України в критичний час» [5, с. 8–9]. Українське громадянство по-різному ставилося до цього.

З цього приводу О. Степанів писала: «Коли я нині згадую минуле, не можу забути й того, що саме тоді, як грозила нам війна, з якою в'язали ми надію на визволення нашого народу (і всі зусилля певного гуртка людей були спрямовані на підготовку до воєнної акції), наше громадянство, не виключаючи й академічної молоді (а були це м'ясниці) шаліло танцями. Усіх опанувала дурійка «два кроки вперед, два назад». Кожне товариство вважало своїм обов'язком давати бали. Ще й нині чую на собі обурені гнівні погляди балевиків за те,

що ми (Олена і Іван Чмола) у пластунських одностроях з червоним хрестом на рамені важилися зявитися на одному з більших балів і просити датки на організацію стрілецтва» [5, с. 9].

До початку Першої світової війни О. Степанів стала активною учасницею громадського молодіжного життя у Львові. Вона поєднувала участь у студентських гуртках з роботою у жіночому комітеті, який у цей період пов'язував феміністичний рух з національними ідеалами та відстоював право участі жінок у політичному житті.

Актуальною в цей період була і гендерна тема. О. Степанів вважала, що прихильниками жіночої рівноправності у краї були географ Степан Рудницький, директор гімназії Андрій Алиськевич, літератор Василь Пачовський. Разом з тим, це львівське середовище формувало у неї власний світогляд. Львів початку ХХ ст. став центром галицького феміністичного руху. Спочатку він охопив польські середовища [12; 13], а згодом до нього активно приєднувалися українські жінки – передовсім це стосувалося молоді [14, с. 148; 15, с. 258–277; 16]. Водночас це був період інтелектуального росту міських середовищ, що особливо відображали студенти і, передовсім, дівчата.

Важливою суспільною проблемою для українців стало питання відкриття українського університету у Львові [19]. Становлення українського університету розглядалося не лише як освітньо-наукова проблема українців, а й перспективний напрям національно-державного будівництва.

На загальних зборах студентського союзу 15 грудня 1912 року була ухвалена резолюція: «Може сповнитися незадовго мрія нації. В городі Льва стане українська святиня науки. Нашим сердечним бажанням приспішити про хвилю, а обов'язком витворювати культурні цінності: той шлях найпевніше заведе нас до «Вольної України» [8, с. 12].

Дискусія відносно національних перспектив, піднята на зборах, перекинулася на сторінки преси [20]. Зміни у вирішенні українського питання галицькі політики вбачали у контексті глобальних змін, які наступали у зв'язку із загостренням міжнародної обстановки перед початком війни. Проблему ставлення до майбутньої війни почали обговорювати у студентському середовищі Львова та у віденському студентському об'єднанні «Січ» [8, с. 12].

Студентське середовище, на думку О. Степанів, розділилося на два табори. В одному вважали, що необхідно активно формувати парамілітарні структури, інша група працювала у повітах і менше цікавилася політичними реаліями [8, с. 13].

О. Степанів зазначає, що аналогічні два табори можна було побачити і серед студенток: один це ті, які цікавилися громадським життям, працювали в загально-студентських і освітньо-культурних організаціях Львова у мирному чи війовничому дусі, інші – поза своєю особою, не займалися ніякими загальними справами [8, с. 13].

У Львові 1913–1914 рр. майбутня австрійсько-російська війна здавалося неминучою. Відчувалося, що мобілізаційні процеси йшли як в одній, так і в другій державі [17, с. 483–491].

7 грудня 1913 року відбулася центральна подія передвоєнного часу в житті галицьких українців – з'їзд

послів і нотаблів без різниці партій з цілої австрійської України» (Олена Степанів зазначала, що на цей захід було запущено лише 3 чи 4 жінки. Один з організаторів форуму В. Бажанський так це аргументував: «Нарада мусить заховати поважний, серйозний і діловий настрій і тому не можуть мати доступу жінки» [8, с. 15]. У цей час австрійський уряд демонстрував власну підтримку українським політичним силам: були видані урядові інструкції для адміністрації у Галичині про «однакове потракування обох націй» (йшлося про розв'язання польсько-українського конфлікту – О. К.); австрійські чинники декларували намагання «налагодити питання урядової мови в Галичині»; питання мови викладання у Львівському університеті; австрійський уряд показував бажання вводити в університеті кафедри з українською мовою викладання; усувати перешкоди при створенні українських середніх шкіл; унормувати проблему «урядової мови» в громадах; запрошувати українських урядовців до роботи в центральних установах Відня [21, с. 87–88]. З'їзд послів і нотаблів прийняв резолюцію: «Нинішні довірочні збори найвизначніших діячів усіх українських партій Галичини по основній дискусії заявили згідно, що з огляду на добро і будучність українського народу по обох боках кордону на случай оружного конфлікту між Австрією і Росією ціла українська суспільність однозгідно і рішучо стане по стороні Австрії а проти російської імперії, як найбільшого ворога України [8, с. 15].

Рішення прийняті на з'їзді і передані керівникам усіх українських партій на місця стали основою для спільної політичної акції українських сил [18, арк. 10–17].

Впродовж 1912–1913 рр. львівська молодь виробила засади розвитку мілітарного будівництва. Цей період, на думку О. Степанів, став також часом кристалізації військової думки у середовищі жіноцтва. У своїй роботі «Напередодні великих подій...» О. Степанів зазначає, що великий вплив на українців мала зорганізована мілітарна робота, яка велася у середовищі польської суспільності. За їхнім прикладом активізувалися й українці. Однак національні гасла українців і, особливо, формування молодіжних парамілітарних груп – Українських січових стрільців, наштовхувалися на спротив польської адміністрації в Галичині і польських сил при віденському царському дворі. Польські політики поширювали в урядових колах чутки про «русську зраду», яка випливала нібито з лояльного ставлення місцевого українського населення Галичини до Росії [21, с. 89–90]. У цій непростій ситуації українцям вдалося трансформувати галицькі «Січі» і «Соколи» у бойові підрозділи.

Отже, у передвоєнній політичній ситуації українці в Галичині подолали складні умови і створили парамілітарні структури, які очолили не тільки молоді, але й досвідчені керівники. Діяльність О. Степанів сприяла участі у цих формаціях жінок.

Список використаних джерел

1. Колб Н. «З Богом за Церкву і вітчизну»: греко-католицьке парафіяльне духовенство в Галичині у 90-х роках ХІХ століття / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Жовква: Місіонер, 2015. – 372 с.
2. Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття: монографія. – Івано-Франківськ: Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. – 932 с.

3. Тейлор А. Дж. П. Габсбурзька монархія 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро–Угорщини. – Львів: ВНТЛ–Класика, 2002.
4. Дейвіс Норман. Європа: історія / перекл. з англ. П. Терещук, О. Коваленко. – Київ: Основи, 2000. – 1464 с.
5. Кос А. Героїня України Олена Степанів / Анна Кос. – Львів, 2005. – 32 с.
6. Степанів О. Мої спомини із шкільних літ // Рідна школа. – 1933.
7. Архів Львівського університету. Львівський національний університет імені Івана Франка. Особиста справа «Олена Степанів».
8. Степанів О. Напередодні великих подій. – Львів, 1930.
9. Пиріг Р. Михайло Грушевський: біографічний нарис / Р. Пиріг, В. Тельвак. – Київ: Либідь, 2017. – 576 с.
10. Петрова В. Організація і діяльність українського товариства «Сокіл–Батько» (1894–1914 рр.) // Наукові записки. Львівський історичний музей. – Вип. VI. – Ч.2. – С.21–33.
11. Короткий нарис історії Пласту. – Нью–Йорк, 1990.
12. Briwidowa K. O postępowym i nierostępowym ruchu kobiet w Galicji. – Lwów, 1913. – 65 s.
13. Buliński L. O pracy kobiet ze stanowiska ekonomicznego. – Lwów, 1874. – 37 s.
14. Богачевська М. Українська жінка та міжнародний фемінізм // Сучасність. – 1984. – Ч.7–8. – С.148.
15. Богачевська М. Організації жінок у Східній Україні на зламі XIX–XX століть // Записки НТШ. Т. ССХХV. – Львів, 1993. – С.258–277.
16. Маланчук–Рибак О. Ідеологія і суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – 30–х рр. XX ст.: типологія і європейський культурно–історичний контекст: монографія. – Чернівці: Книжки–XXI, 2006. – 500 с.
17. Седляр О., Якимович Б. Гімнастичні товариства. Парамілітарні організації // Історія Львова у трьох томах. Т.2. 1772 – жовтень 1918. – Львів: Центр Європи, 2007. – С.483–491.
18. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. – Ф.359. – Оп.1. – Спр.11.
19. Качмар В. За український університет у Львові (ідея національної вищої школи у суспільно–політичному житті галицьких українців (кінець XIX – початок XX ст.). – Львів: ЛДУ, 1999. – 118 с.
20. Громадський Голос. – 1913. – Ч.2, 7, 9 («Відгуки»).
21. Сухий О. Галичина: між Сходом і Заходом. Нариси історії XIX–XX ст. 2–е видання, доповнене. – Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1999. – 226 с.

References

1. Kolb N. «Z Bogom za Cerkvu i vitchyznu»: greko–katolyč'ke parafijal'ne duhovenstvo v Galychyni u 90–h rokah XIX stolittja / Instytut ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha NAN Ukrai'ny. – Zhovkva: Misioner, 2015. – 372 s.
2. Rajkivs'kyj I. Ideja ukrai'ns'koi' nacional'noi' jednosty v gromads'komu zhytti Galychyny XIX stolittja: monografija. – Ivano–Frankivs'k: Vydavnytvo Prykarpats'kogo nacional'nogo universytetu imeni Vasylja Stefanyka, 2012. – 932 s.
3. Teylor A. Dzh. P. Gabsburz'ka monarhija 1809–1918. Istorija Avstrijs'koi' imperii' ta Avstro–Ugorshhyny. – L'viv: VNTL–Klasyka, 2002.
4. Dejvis Norman. Jevropa: istorija / perekl. z angl. P. Tereshhuk, O. Kovalenko. – Kyi'v: Osnovy, 2000. – 1464 s.
5. Kos A. Geroin'ja Ukrai'ny Olena Stepaniv / Anna Kos. – L'viv, 2005. – 32 s.
6. Stepaniv O. Moi' spomyny iz shkil'nyh lit // Ridna shkola. – 1933.
7. Arhiv L'vivs'kogo universytetu. L'vivs'kyj nacional'nyj universytet imeni Ivana Franka. Osobysta sprava «Olena Stepaniv».
8. Stepaniv O. Naperedodni vel'kykh podij. – L'viv, 1930.
9. Pyrig R. Myhajlo Grushevs'kyj: biografichnyj narys / R. Pyrig, V. Tel'vak. – Kyi'v: Lybid', 2017. – 576 s.
10. Petrova V. Organizacija i dijalt'nist' ukrai'ns'kogo tovarystva «Sokil–Bat'ko» (1894–1914 rr.) // Naukovi zapysky. L'vivs'kyj istorychnyj muzej. – Vyp. VI. – Ch.2. – S.21–33.
11. Kороткий narys istorii' Plastu. – N'ju–Jork, 1990.
12. Briwidowa K. O rostępowym i nierostępowym ruchu kobiet w Galicji. – Lwów, 1913. – 65 s.
13. Buliński L. O pracy kobiet ze stanowiska ekonomicznego. – Lwów, 1874. – 37 s.
14. Bogachevs'ka M. Ukrai'ns'ka zhinka ta mizhnarodnyj feminizm // Suchasnist'. – 1984. – Ch.7–8. – S.148.

15. Bogachevs'ka M. Organizacii' zhinok u Shidnij Ukrai'ni na zlami XIX–XX stolit' // Zapysky NTSh. T. ССХХV. – L'viv, 1993. – S.258–277.
16. Mаланчук–Рибак О. Ідеологія і суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях XIX – 30–х рр. XX ст.: типологія і європейський культурно–історичний контекст: монографія. – Чернівці: Книжки–XXI, 2006. – 500 с.
17. Sedljar O., Jakymovych B. Gimnastychni tovarystva. Paramilitarni organizacii' // Istorija L'vova u tr'oh tomah. T.2. 1772 – zhovten' 1918. – L'viv: Centr Jevropy, 2007. – S.483–491.
18. Central'nyj derzhavnyj istorychnyj arhiv Ukrai'ny, m. L'viv. – F.359. – Op.1. – Spr.11.
19. Качмар В. За український університет у Львові (ідея національної вищої школи у суспільно–політичному житті українців (кінець XIX – початок XX ст.). – Львів: ЛДУ, 1999. – 118 с.
20. Gromads'kyj Golos. – 1913. – Ч.2, 7, 9 («Відгуки»).
21. Suhij O. Galychyna: mizh Shodom i Zahodom. Narysy istorii' XIX–XX st. 2–e vydannja, dopovnene. – L'viv: L'vivs'kyj nacional'nyj universytet im. I. Franka; Instytut ukrai'noznavstva im. I. Kryp'jakevycha NAN Ukrai'ny, 1999. – 226 s.

Knyhnytska O. V., postgraduate student of the Department of Contemporary History of Ukraine named after M. Hrushevskyi of Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine, Lviv), knyhnytska81@ukr.net

Olena Stepaniv in the youth movement of Galicia at the beginning of the XX century

Participation of O. Stepaniv in the public life of Galicia at the beginning of the 20th century, whose activities were shaped by the influence of the family priestly environment, Ukrainian social and political processes, which took place in Lviv in student and student circles, the «Plast» and «Sokil–Batko» associations. The attention is paid to the participation of young Ukrainian women in feminist processes. Paramilitary organizations of the national type became the determining factors in the youth movement.

Keywords: Olena Stepaniv, «Plast», «Sokil–Batko», paramilitary organizations.

УДК 94(477)«1921/1929»:631

Тренкін Ю. В.,

здобувач кафедри історії та культури України,
Переяслав–Хмельницький державний
педагогічний університет ім. Григорія Сковороди
(Україна, Переяслав–Хмельницький),
trenkintrenkin@ukr.net

СОЦІАЛЬНИЙ СКЛАД УЧАСНИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В ПЕРІОД НОВОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Проаналізовано політичний та економічний характер значення соціального складу учасників сільськогосподарської кооперації для її функціонування та розвитку в період нової економічної політики, з'ясовано критерії групування селян в соціально–економічні групи, прослідковано політику партії щодо заохочення найбільш соціально–економічних груп селян до кооперування. Доводиться, що в доколгоспний період політика правлячої комуністичної партії на селі зводилась до активного заохочення найбільш соціально–економічних груп селян до кооперування, адже саме через неї радянське керівництво намагалось посилити свій контроль за сільськогосподарською кооперацією зсередини і забезпечити в ній достатньо міцні позиції.

Ключові слова: сільськогосподарська кооперація, соціально–економічна група, українське селянство, незможне господарство, середняцьке господарство, зможене господарство.

Дослідження історії українського селянства в період непу та кооперації як форми економічних відносин буде неповним без характеристики соціального складу учасників сільськогосподарської кооперації, так як селянство було саме тим соціально–економічним організмом, який був активним суб'єктом тогочасних